

NFS-PLATTFORM INFÖR EUROPAPARLAMENTSVALET

Europaparlamentet viktigt för våra medlemmar

Den 7 juni 2009 går EUs medborgare till valurnorna för att välja ett nytt Europaparlament. Det är ett viktigt val för Europas löntagare.

Europaparlamentet spelar en betydelsefull roll för Europas utveckling. I en lång rad frågor har EP ett inflytande över europeisk lagstiftning som är jämbördigt med EU-ländernas regeringar. Dit hör för löntagarna viktiga områden som rättigheter i arbetslivet, arbetsmiljö, den inre marknaden och många miljöfrågor. Europaparlamentets behandling av tjänstedirektivet är ett exempel på hur den fackliga rörelsen fått gehör för sina synpunkter i parlamentet. På andra områden är parlamentet viktigt som övervakare och opinionsbildare. EU-parlamentets ledamöter har i mångt och mycket samma roll i Europa som våra nationella parlamentariker har i sina hemländer. Om förslaget till nytt EU-fördrag, Lissabonfördraget, träder i kraft utökas EPs inflytande ytterligare.

Det senaste årets utveckling inom EU har inneburit allvarliga bakslag för den fackliga rörelsen. Möjligheten att förhindra social dumpning har begränsats och fackliga rättigheter beskurits. Samtidigt finns tecken på ett ökat intresse för sociala frågor från EUs institutioner. Uppgörelsen om bemanningsdirektivet och förslaget till revidering av direktivet om europeiska företagsråd är exempel på detta. Det är viktigt för den fackliga rörelsen att detta positiva intresse utvecklas och förstärks. Därför är det kommande Europaparlamentets sammansättning av stor betydelse.

Nordens Fackliga Samorganisation, NFS, och dess medlemsorganisationer vill därför aktivt bidra till att för löntagarna viktiga europafrågor får en central plats i debatten inför EP-valet. Detta är viktigt också för löntagarna i Norge och Island. Även om deras länder står utanför EU är de genom EES-avtalet delar av den inre marknaden och omfattas därmed av en stor del av de lagar Europaparlamentet är med och beslutar om. Nordisk fackföreningsrörelse vill föra en aktiv dialog med kandidater till Europaparlamentet för att vinna gehör för fackliga synpunkter, och samtidigt underlätta för våra medlemmar att bilda sig en uppfattning om kandidaternas syn på fackliga krav i Europapolitiken. Vi hoppas därmed också bidra till att höja valdeltagandet och stärka demokratin i Europa.

Offensiv för den sociala dimensionen

Den fackliga rörelsen i Europa har alltid stött arbetet för att ena vår kontinents länder. Men stödet har aldrig varit villkorslöst. Det har byggts på att EU-fördragets formuleringar om sociala framsteg som viktigt mål för Europasamarbetet har tagits på allvar. De senaste åren har så inte varit fallet. Den strävan som funnits att utjämna sociala villkor i Europa genom att lyfta de fattigaste länderna och de mest utsatta löntagarna ersätts för växande grupper av en social dumpning som pressar löne- och anställningsvillkor. Och än värre – flera domar i EG-domstolen (Laval, Viking och Ruffert) har inskränkt fackliga rättigheter och minskat den fackliga rörelsens möjligheter att motverka denna utveckling!

Mot denna bakgrund är det föga överraskande att skepsisen mot EU växer bland Europas löntagare. Bryts inte denna utveckling skadas och hämmas hela den Europeiska Unionens utveckling. En offensiv för den sociala dimensionen är därför nödvändig, för löntagarnas skull och för Europasamarbetets skull.

- Fortfarande finns möjligheten att neutralisera de negativa verkningarna av Laval-, Viking och Rüffert-domarna. NFS stöder den samlade Europeiska fackföreningsrörelsens krav på att EUs stats- och regeringschefer att vid lämpligt tillfälle foga ett socialt protokoll till fördraget. Där ska bland annat fastslås att rätten för fackliga organisationer att försvara löntagarnas levnads- och arbetsvillkor, även med hjälp av konfliktåtgärder, är en grundläggande mänsklig rättighet som inte kan inskränkas med hänvisning till den inre marknaden. Där ska också framgå att regler för fri rörlighet för företag och tjänster inte får leda till att nationella regler, fastslagna i lag eller kollektivavtal, kringgås. Fackföreningarnas rätt att kämpa för alla löntagares lika behandling, oavsett ursprungsland och anställningsform, ska garanteras. Även möjligheten att implementera direktiv genom nationella kollektivavtal bör betonas.
- Möjligheten att tillämpa nationella kollektivavtal också för utländska tjänsteföretag är en grundbult för att hindra social dumpning och garantera konkurrens på lika villkor. Tidigare fanns en bred samsyn om att utstationeringsdirektivet, som reglerar villkoren för företag och löntagare som tillfälligt arbetar i annat land, garanterar detta. Det senaste årets domar från EG-domstolen visar dock att så inte är fallet.

EUs utstationeringsdirektiv måste därför och förtydligas på tre punkter. *För det första* måste det klart framgå att utstationeringsdirektivet är ett minimidirektiv och att nationella kollektivavtal ska gälla utstationerad arbetskraft också när villkoren i dessa avtal ligger högre än gällande minimilagstiftning eller gäller andra områden än de som är explicit nämnda i direktivet. I de fall gästande företag har egna kollektivavtal i sina hemländer ska dessa kunna ersättas av värdlandets avtal om dessa ger bättre villkor. Konfliktåtgärder måste vara tillåtna för att få företag att acceptera värdlandets kollektivavtal.

För det andra måste det klart framgå att en målsättning med direktivet är att motverka diskriminering och se till att löntagare från olika länder behandlas lika. Det ska också klart framgå hur länge en arbetare kan anses vara tillfälligt stationerad i annat land.

För det tredje ska det tydligt betonas att utstationeringsdirektivet respekterar de olika modeller för reglering av arbetsmarknaden som finns i EUs medlemsstater och EES-länderna.

- Att sätta en övre gräns för antalet arbetade timmar är ett av de äldsta och mest grundläggande fackliga kraven. Det fanns med när fackföreningarna först formerades på 1800-talet, och var en del av den första internationella konventionen om arbetsvillkor från 1919. EU har sedan det grundades stått bakom denna princip och Unionens "Charter of Fundamental Rights" från 2000 slår fast att "varje löntagare har rätt till begränsning av antalet arbetade timmar".

Det direktiv om arbetstid som antogs av EU 1993 var ett viktigt steg framåt, bl.a. genom att slå fast maximalt 48 timmars arbetsvecka (utslaget på en fyramånadersperiod) och rätt till fyra veckors betald semester.

Från facklig sida reagerar vi därför med stor besvikelse på den preliminära uppgörelse om en revidering av direktivet som EUs ministerråd beslutat om. Den innebär ett klart steg tillbaka, och för första gången i Unionens historia försämras en i EU-lag redan etablerad social rättighet. För den fackliga rörelsen har det högsta prioritet att i den fortsatta processen tillsammans med Europaparlamentet ändra uppgörelsen. Främst står kraven på att riva upp beslutet att 48 timmars arbetsvecka ska beräknas på hela 12 månader och permanentandet av möjligheterna för länder som så önskar att tillämpa obegränsade undantag från arbetstidsreglerna genom individuella uppgörelser på arbetsplatsen. Att en enskild löntagare utsätts för mycket stor press i en sådan förhandling är uppenbart.

- EG-domstolens roll och arbetsformer måste diskuteras i ljuset av Laval, Viking och Rüffert fallen. Det är ett problem för Europasamarbetet att domstolens utslag i dessa mål strider mot vad som avsetts med flera av EUs politiker antagna dokument, inte minst utstationeringsdirektivet och den slutliga utformningen av tjänstedirektivet.

Eftersom EU-ländernas nationella arbetsmarknadssystem skiljer sig mycket, är det viktigt att man tillför expertis till EG-domstolen på de olika modellerna – inte minst de nordiska, där kollektivavtal och förhandlingslösningar spelar en viktig roll. NFS anser att en särskild avdelning för arbetsmarknadsfrågor bör skapas inom den nuvarande EG-domstolens ram för att öka kompetensen på området.

- De europeiska företagsråden, som finns i företag med verksamhet i flera EU-länder, ger anställda viktig kunskap om företagets utveckling. De ger möjlighet till förhandlingar och löntagarinflytande som är särskilt viktigt vid omstruktureringar. Företagsråd finns idag i 820 europeiska företag med sammanlagt 14,5 miljoner anställda.

De senaste årens snabba strukturomvandling har dock visat på brister i regelverken för företagsråd. Det är därför glädjande att kommissionen beslutat se över direktivet om företagsråd, och föreslår förbättringar bland annat när det gäller utbildning av löntagarrepresentanter, omfattningen av information och samråd, vilka grundregler som ska gälla om överenskommelser om verksamheten inte kan nås på företagsnivå och erkännande av fackföreningarnas roll. NFS anser det vara av största vikt att översynen av direktivet om företagsråd genomförs snabbt och att kommissionens positiva förslag inte urvattnas utan att ambitionerna höjs ytterligare.

- Den sociala dialogen utgör ett viktigt verktyg för arbetsmarknadens parter att själva ta ansvar för och bidra till den europeiska arbetsmarknadens reglering. En sådan utveckling ligger i linje med nordiska traditioner, och nordiska politiker bör känna ett särskilt ansvar för att bidra till att den sociala dialogen stärks och utvecklas. Av särskild betydelse för att stärka förhandlingssystemet bör ett system för tvistelösning på europeisk nivå inrättas.

För ett Europa fritt från diskriminering och rasism

Kampen mot diskriminering har djupa rötter inom fackföreningsrörelsen, vilken föddes ur en strävan att motverka allt som splittrade löntagarna och ställde arbetare mot arbetare.

Att enskilda eller grupper av människor diskrimineras strider mot demokratins livsluft, tron på alla människors lika värde. Men ett samhälle präglad av motsättningar och diskriminering bromsar också ekonomisk utveckling och nyskapande, och globaliseringens utmaningar blir svårare att möta.

- Att kommissionen nu lagt fram ett direktivförslag som förbjuder diskriminering utanför arbetslivet på grunda av handikapp, sexuell läggning och religiös tro är därför ett viktigt steg mot ett modernare och rättvisare samhälle. Det kompletterar de regler som redan finns mot diskriminering på grund av kön, ras och etniskt ursprung.
- Att bidra till att detta direktivförslag snabbt kan antas utan att urvattnas är en viktig uppgift för varje demokratisk europeisk politiker. NFS vill också att direktivet kompletteras med förbud mot diskriminering på grund av nationalitet, viktigt inte minst mot bakgrund av löntagares ökade rörlighet över gränserna, och fackligt medlemskap eller aktivitet. Den nordiska fackliga rörelsen vill dock betona vikten av subsidiaritetsprincipen på detta område så att enskilda länder kan anta mer ambitiösa nationella regler.
- I många av EUs medlemsländer har högerextrema och främlingsfientliga partier vunnit framgångar. Det är farligt. Den intolerans och inskränkta nationalism de predikar underminerar de demokratiska värderingar fackföreningsrörelsen värnar, och påverkar samhällsklimatet på ett sätt som gör det svårare att möta de sociala och ekonomiska utmaningar Europa står inför. Alla kandidater till Europaparlamentet har, enligt NFS, en skyldighet att i bred enighet med andra motverka och ta avstånd från högerextrema, rasistiska och främlingsfientliga idéer.

Aktiv välfärdspolitik för ett konkurrenskraftigt Europa

Globaliseringen och de demografiska förändringarna innebär stora utmaningar för Europa. År 2000 lanserade EU Lissabonstrategin som ett gemensamt svar på dessa. Strategin skulle verka till 2010. Grundidén var modern och progressiv, ett samspel mellan aktiv välfärdspolitik, utbildning och reformer för effektivare produkt- och tjänstemarknader skulle förbättra Europas konkurrenskraft. Europeiska Rådets möte i Stockholm 2001 tillförde också miljöpolitik som ett verktyg för att främja ekonomisk tillväxt.

Drygt ett år innan den utsatta deadlinen är resultaten blandade. Sysselsättningen har ökat markant, särskilt för kvinnor och äldre löntagare, barnomsorgen har byggts ut och det har blivit enklare att starta företag. På andra områden, exempelvis för livslångt lärande och antalet unga som lämnar skolan i förtid, är framgångarna mycket begränsade. Under hela tiden har också en politisk dragkamp pågått, där krafter i och utanför EUs institutioner velat snäva in strategin och främst betona marknadsliberala delar.

- Nu börjar diskussionen om Lissabonstrategin efter 2010. NFS menar att det är viktigt att strategin får en fortsättning. Den är betydelsefull för att skapa en egen, progressiv Europeisk väg att möta utmaningarna från globalisering och klimathot.

Men Lissabonstrategin kan bara fylla en roll om den också fortsättningsvis bygger på ett samspel mellan välfärdspolitik, miljöpolitik och ekonomiska reformer. Det är också av största vikt att strategin även i framtiden innehåller mätbara mål med tydliga

deadlines, inte minst på det sociala området.

Den Europeiska Sociala Modellen bygger på att välfärden i huvudsak finansieras solidariskt genom skatter. För detta finns ett stort politiskt stöd bland EUs medborgare. Idag ser vi emellertid hur medlemsstaternas handlingsutrymme på skatteområdet (skattesuveränitet på flera områden) försvagas. För välfärden viktiga skatter sätts under press, inte på grund av medborgarnas missnöje utan till följd av internationell skattekonkurrens. Vi ser början på en skattedumpning som kan hota viktiga sociala åtaganden.

Mot den bakgrunden är det viktigt att minimiskatter, av den typ som finns för moms och alkohol, införs på fler områden. Det gäller i första hand för bolagsskatter, kapitalskatter och miljö- och energiskatter. På sikt är det rimligt att sådana skattebeslut inom EU kan fattas med kvalificerad majoritet så att de socialt minst ambitiösa medlemsstaterna inte får vetorätt. I ett kortare perspektiv kan möjligheten till förstärkt samarbete utnyttjas, d v s de möjligheter fördraget ger för en grupp länder att gå före och sinsemellan sluta överenskommelser. Sådana överenskommelser kan sedan sätta politisk press på övriga medlemsstater att också ansluta sig.

- Kommissionen har förslagit en harmoniserad skattebas för företag. En sådan kan främja den inre marknadens funktionssätt, och NFS ser positivt på grundtankarna bakom förslaget. Detta förutsätter dock att reformen åtföljs av en miniminivå för bolagsskatter för att stoppa den nedåtgående spiral för dessa som vi idag ser i EU. En utveckling som innebär att löntagarna, direkt eller indirekt, får betala mer i skatt om gjorda välfärdsåtaganden ska hållas. Vad gäller harmoniserad bolagsskatt har kommissionen redan i utgångsläget pekat på förstärkt samarbete som en möjlighet.
- Att EU 2003 antog ett energiskattedirektiv var en framgång. De nivåer som där slås fast är dock för låga, inte minst mot bakgrund av diskussionen om klimatförändringar och vikten att använda energiskatter som styrinstrument. NFS stöder tanken på att se över energiskattedirektivet.
- Det EU-samarbete som inletts för att genom ökat samarbete mellan skattemyndigheter komma tillrätta med skatteflykt och skatteparadis i och utanför Unionen måste fördjupas. I detta sammanhang bör också miniminivåer för kapitalbeskattning diskuteras.

Jämställdhet svaret på demografiska utmaningar

Allt arbete för socialt framåtskridande i Europa måste ha ökad jämställdhet mellan män och kvinnor som ett bärande inslag. Det är viktigt utifrån de värderingar som den nordiska fackföreningsrörelsen omfattar. Men ökad jämställdhet är också nödvändigt utifrån strikt ekonomiska utgångspunkter. Det är en förutsättning för att framgångsrikt kunna möta de kommande årtiondenas demografiska utmaningar. Ökad jämställdhet är en förutsättning för ett Europa med fler kvinnor i arbete och högre födelsetal.

- I mars 2006 deklarerade EUs stats- och regeringschefer att ”Det är dags för ett kraftfullt åtagande på europeisk nivå för att...främja kvinnors sysselsättning och garantera en bättre jämvikt mellan arbete och privatliv”. Samtidigt antogs en

”Jämställdhetspakt” med en rad progressiva krav. Nu måste EU påskynda genomförandet. Kommissionen har en särskilt viktig roll när det gäller att, inom ramen för Lissabonstrategin, hålla medlemsstaternas regeringar ansvariga för att så sker.

NFS anser att särskild vikt bör läggas vid kraven på utbyggd barnomsorg till överkomlig kostnad och av god kvalitet och minskade löneskillnader mellan män och kvinnor. De kvantitativa mål som satts upp på dessa områden måste snarast uppfyllas. Det är också viktigt att ”Jämställdhetspakten” ges en central roll när Lissabonstrategins framtid efter 2010 diskuteras.

Ett EU som driver på i klimatfrågan

Den uppvärmning av jordens atmosfär som sker till följd av mänsklig påverkan är en fråga också för den fackliga rörelsen. Anledningarna är flera.

Klimatförändringen är en ödesfråga för mänskligheten. De ekologiska och ekonomiska konsekvenserna är oöverskådliga, och om den utveckling många forskare varnar för blir verklighet kommer ingen människa på jorden att förbli opåverkad. Inför ett sådant hot kan ingen demokratisk folkrörelse stå passiv, alla måste bidra till att vända utvecklingen. Samtidigt måste den fackliga rörelsen fullgöra sin traditionella roll – att försvara de lönearbetandes intressen i de samhällsförändringar som sker. Att radikalt minska beroendet av fossila bränslen kommer att innebära en stor samhällelig strukturomvandling. Denna måste ske i socialt acceptabla former.

Men omvandlingen kan också bli en drivkraft för tillväxt och nya jobb. Europa, och inte minst de nordiska länderna, ligger idag i framkant när det gäller att utveckla miljövänlig och energieffektiv produktion. Att bidra till att utveckla och stärka den positionen är en viktig facklig fråga.

- EU måste gå i bräschen för en nydanande klimatpolitik i världen. NFS stöder EUs åtagande om en minskning av koldioxidutsläppen med minst 20% till år 2020, även om en internationell överenskommelse uteblir. NFS påminner också om att den rapport som FNs expertpanel presenterade före Bali-konferensen rekommenderade en minskning på 25-40 procent till 2020, och manar alla nordiska ledamöter av Europaparlamentet att driva på för en internationell uppgörelse som motsvarar denna rekommendation. Också den reformering av EUs utsläppshandel som skett är ett steg i rätt riktning. Särskilt positivt är införandet av ett samlat utsläppstak för hela EU.
- Energibesparingar är oftast det mest kostnadseffektiva sättet att minska koldioxidutsläpp. Därför är det beklagligt att målen för energieffektivitet inte fått samma bindande karaktär som flera andra energimål. NFS anser att energieffektivitet bör ges större tyngd i EUs energipolitik, och att målen på detta område ges samma legala status som exempelvis målen för förnyelsebar energi.
- Det är viktigt att energifrågorna även i framtiden ingår som en viktig del i Lissabonstrategin. Därigenom upprätthålls den viktiga kopplingen mellan miljöaspekter, Europas konkurrenskraft och möjligheterna att utnyttja progressiv energipolitik som drivkraft för tillväxt och sysselsättning.

- Kommissionens planer på att under 2009 presentera ett meddelande om klimatförändringens sociala konsekvenser välkomnas av NFS. Detta måste bli startpunkten på en bred diskussion om vad som krävs för att Europas löntagare ska tillförsäkras trygghet i förändring i den process som väntar. I den dialogen måste arbetsmarknadens parter ha en central roll, nationellt såväl som på Europeanivå.